

Prof. dr hab. Monika Namysłowska

Kierownik Katedry Europejskiego Prawa Gospodarczego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Łódzki

Łódź, dnia 20 marca 2026 r.

Dr hab. Sławomir Żółtek, prof. ucz.

Przewodniczący Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Prawne

Uniwersytet Warszawski

Recenzja

osiągnięć naukowych dr Jagny Muchy sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

I. Przedmiot recenzji i kryteria oceny

Niniejsza recenzja została sporządzona w związku z uchwałą nr 369 Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Warszawskiego z dn. 12 stycznia 2026 r., powołującej mnie na recenzentkę w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego dr Jagnie Musze, adiunkt w Katedrze Prawa Ponadnarodowego WPiA UW.

Recenzja sporządzona została zgodnie z wymaganiami art. 221 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571; dalej: p.s.w.n.). Przedmiotem niniejszej recenzji jest zatem ocena, czy osiągnięcia naukowe dr Jagny Muchy odpowiadają wymogom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 p.s.w.n., tj. czy stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne. Jednocześnie z art. 221 ust. 8 p.s.w.n. wynika, że ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, objęta dyspozycją art. 219 ust. 1 pkt 3 p.s.w.n., pozostaje poza formalnym zakresem recenzji. Niemniej jednak uważam, że uwagi dotyczące aktywności naukowej Habilitantki mają istotny charakter uzupełniający ocenę osiągnięć naukowych. Dlatego zawarłam je w części IV niniejszej recenzji.

Recenzję sporządziłam na podstawie dokumentacji przedłożonej przez dr Jagnę Muchę w toku postępowania.

II. Ocena osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) p.s.w.n.

1. Uwagi ogólne

Jako osiągnięcie naukowe wymagane przez art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a) p.s.w.n. Habilitantka wskazuje monografię naukową pt. *Consumer Collective Redress in EU Law. Lessons from the Polish Legal System*, która ukazała się nakładem wydawnictwa Routledge w 2025 roku. Routledge jest jednym z najbardziej prestiżowych anglojęzycznych wydawnictw naukowych w zakresie nauk społecznych na świecie. Fakt przyjęcia monografii do publikacji w tym wydawnictwie, poprzedzony uzyskaniem pięciu pozytywnych anonimowych recenzji wydawniczych (*blinded peer review*), sam w sobie świadczy o wysokiej randze naukowej opracowania.

Monografia poświęcona jest analizie zbiorowego dochodzenia roszczeń konsumenckich w Polsce na tle prawa Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającej dyrektywę 2009/22/WE (Dz. Urz. UE L 409/1).

Monografię napisano w języku angielskim, co czyni ją dostępną dla szerokiego grona odbiorców europejskich i pozaeuropejskich. Wybór angielskiego jako języka publikacji w obszarze prawa Unii jest w pełni uzasadniony naukowo i znacząco podnosi zasięg oddziaływania pracy.

2. Ocena podjętej tematyki i jej aktualności

Doktor Jagna Mucha konsekwentnie budowała od lat swój dorobek w obszarze dochodzenia roszczeń konsumenckich. Rozpoczęła od pracy doktorskiej poświęconej alternatywnym metodom rozwiązywania sporów konsumenckich w UE, zrealizowała trzy granty finansowane przez NCN (Etiuda 3, Sonatina 2, Sonata 16), zaś wnioski cząstkowe publikowała w wiodących czasopismach europejskich. Monografia stanowi ukoronowanie wieloletniego, spójnie prowadzonego projektu badawczego, co wzmacnia argument o silnej pozycji eksperckiej Habilitantki.

Szczególnie trafna jest diagnoza luki badawczej, którą monografia wypełnia. W polskiej i zagranicznej literaturze prawniczej brakuje opracowania monograficznego, które podjęłoby tę problematykę w równie kompleksowy i nowatorski sposób, jak czyni to recenzowana praca.

Polska literatura dotycząca postępowań grupowych koncentrowała się dotychczas przede wszystkim na aspektach proceduralnych, w oderwaniu od prawa UE i bez zastosowania metod empirycznych. Jednocześnie zagraniczna literatura niemal zupełnie pomijała bogaty przykład polski. Monografia odpowiada na obie te potrzeby, łącząc analizę prawa unijnego z dogłębnym badaniem prawa i praktyki krajowej.

Podjęta tematyka należy do dynamicznie rozwijających się i zarazem kontrowersyjnych obszarów prawa Unii. Widoczny był długotrwały dyskurs państw członkowskich UE nt. kształtu odpowiedniego instrumentu unijnego. Uchwalenie dyrektywy 2020/1828, a następnie jej transpozycja do krajowych porządków prawnych, nadały nowy wymiar prawny problematyce dochodzenia roszczeń przez konsumentów. Monografia Habilitantki wpisuje się bezpośrednio w ten przełomowy moment rozwoju unijnej ochrony konsumentów. Podjęta tematyka jest więc nie tylko wyjątkowo ważna dla ochrony unijnego konsumenta, lecz również niezwykle aktualna, mieszcząca się w centrum europejskiej debaty akademickiej i legislacyjnej ostatnich lat.

Jednocześnie na podkreślenie zasługuje odwaga intelektualna centralnej tezy badawczej. Habilitantka stawia i empirycznie weryfikuje hipotezę, że polskie ramy prawne zbiorowego dochodzenia roszczeń konsumenckich – mimo ponad 15 lat obowiązywania ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym i mimo stosunkowo niedawnej transpozycji dyrektywy 2020/1828 – nie zapewniają skutecznej ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Jest to teza doniosła naukowo, a jej weryfikacja jest wartościową konkluzją badawczą.

3. Ocena wybranego celu badawczego

Habilitantka precyzyjnie formułuje cel badawczy: weryfikacja hipotezy badawczej, że ramy prawne dla dochodzenia roszczeń konsumenckich w postępowaniu grupowym w Polsce i oparta na nich praktyka orzecznicza pozwalają na skuteczne egzekwowanie praw konsumentów, gwarantując tym samym wysoki standard ochrony prawnej. Cel jest jasny, mierzalny i naukowo uzasadniony. Autorka operacjonalizuje go przez wyróżnienie trzech etapów badań, odpowiadających trzem rozdziałom monografii, co nadaje pracy logiczność i spójność.

Na pierwszym etapie Autorka krytycznie analizuje unijne ramy prawne zbiorowego dochodzenia roszczeń, szczególny nacisk kładąc na dyrektywę 2020/1828. Na etapie drugim przeprowadza analizę prawnoporównawczą wybranych systemów prawnych, identyfikując narzędzia prawne i dobre praktyki możliwe do recypowania w innych jurysdykcjach w celu

uzupełnienia modelu unijnego. Na etapie trzecim dr Jagna Mucha przechodzi zaś do analizy systemu polskiego, łącząc badania dogmatyczno-prawne z empirycznymi.

Godna podkreślenia jest świadomość metodologiczna Habilitantki. Dostrzega ona, że sama analiza prawa w książkach (*law in books*) nie wystarczy do oceny stanu zbiorowego dochodzenia roszczeń konsumenckich w Polsce. Decyzja o połączeniu metody dogmatyczno-prawnej z metodą prawnoporównawczą i metodami empirycznymi zasługuje na pełne uznanie. Jest to postawa cenna w Polsce, gdzie badania empiryczne w naukach prawnych wciąż pozostają stosunkowo rzadkie.

Szczególnie wysoko oceniam też przedstawienie czynników, które wpływają na ocenę skuteczności polskiego systemu zbiorowego dochodzenia roszczeń przez konsumentów, takich jak dopuszczalność zbiorowego dochodzenia roszczeń, legitymacja procesowa stron, finansowanie powództw zbiorowych i czas trwania postępowania. Inaczej niż w pracach wielu badaczy, którzy rozumieją kryterium skuteczności w sposób intuicyjny, „skuteczność” w badaniach Habilitantki stała się kryterium mierzalnym i umożliwiającym weryfikację założeń badawczych.

4. Ocena struktury monografii

Monografia zbudowana jest z trzech rozdziałów merytorycznych w układzie problemowym, poprzedzonych wstępem.

Rozdział pierwszy poświęcony jest unijnym ramom prawnym zbiorowego dochodzenia roszczeń konsumenckich. Autorka omawia w nim ewolucję tych ram od dyrektywy 98/27/WE w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów, przez zalecenie Komisji 2013/396/UE, aż po krytyczną analizę dyrektywy 2020/1828. Wartościowym elementem jest porównanie w tym rozdziale unijnego mechanizmu *collective redress* z amerykańskim systemem *class actions*, służące jako punkt odniesienia dla oceny kierunku regulacji unijnej. Oceniam tę część jako merytorycznie gęstą i stanowiącą doskonały punkt wyjścia dla dalszych rozważań.

Rozdział drugi obejmuje analizę trzech systemów prawnych: Belgii, Niderlandów oraz Anglii i Walii. Wybór Niderlandów (jako systemu *opt-out* z rozwiniętym *third-party funding* i wiodącej jurysdykcji w zakresie unijnych powództw zbiorowych), Belgii (z modelem powództw przedstawicielskich opartym na jednej silnej organizacji konsumenckiej) oraz Anglii i Walii (z rozbudowanym systemem narzędzi prawnych pozwalających na zbiorowe dochodzenie roszczeń konsumenckich) jest przemyślany i pozwala na identyfikację wzorów prawnych o potencjalnie wysokiej wartości transferowalnej.

Rozdział trzeci jest najbardziej oryginalną i najcenniejszą naukowo częścią monografii. Łączy on analizę normatywną prawa polskiego z materiałem empirycznym. Oparcie bazy badawczej na zróżnicowanych źródłach (aktach sądowych, danych statystycznych publikowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości i danych z rejestru postępowań grupowych, oraz konsultacjach z instytucjami i podmiotami zaangażowanymi w postępowania grupowe) nadaje tej części wyjątkową wiarygodność.

Dla polskiego czytelnika nietypowy może być brak wyodrębnionych w strukturze wniosków końcowych, a nie tylko wniosków kończących każdy z rozdziałów. Jest to jednak struktura odpowiadająca standardom europejskiej monografii prawniczej, niezaburzająca wyводу Autorki.

Strukturę oceniam jako logicznie uzasadnioną oraz odpowiadającą wyznaczonym celom badawczym i logice analizy problemu badawczego.

5. Ocena treści

5.1. Analiza dyrektywy 2020/1828 i unijnych ram prawnych

Krytyczna analiza dyrektywy 2020/1828 przeprowadzona przez Habilitantkę jest wnikliwa, oparta na bogatej literaturze zagranicznej i prowadzi do wniosków o niewątpliwym znaczeniu dla debaty akademickiej. Wartościowe jest stwierdzenie, że wbrew deklarowanemu celowi dyrektywy – zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony konsumentów – rzeczywisty kształt regulacji sprzyja bardziej interesom przedsiębiorców niż konsumentów. Autorka dokumentuje tę tezę za pomocą wielu argumentów, m.in. ograniczonego katalogu podmiotów uprawnionych do wytaczania powództw, restrykcyjnych warunków finansowania, braku wyraźnego zakazu odszkodowań karnych (*punitive damages*) przy jednoczesnym wielokrotnym akcentowaniu przez dyrektywę kwestii ochrony przedsiębiorców przed nadużywaniem drogi sądowej.

Trafna jest diagnoza fundamentalnej wady dyrektywy: braku harmonizacji systemu *opt-in/opt-out*. Jak przekonująco wywodzi dr Jagna Mucha, pozostawienie tego kluczowego wyboru w gestii państw członkowskich czyni możliwość stworzenia spójnego unijnego systemu zbiorowego dochodzenia roszczeń iluzoryczną. Kwestia finansowania powództw przedstawicielskich, zarówno przez podmioty publiczne, jak i w ramach finansowania przez podmioty trzecie, jest również potraktowana z należąca uwagą.

Na uwagę zasługuje analiza orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości, w tym spraw *Invitel* (C-472/10), *Partner* (C-119/15), *Schrems* (C-498/16) i *Meta* (C-318/20). Autorka wykazuje tu dobrą orientację w orzecznictwie unijnym i umiejętność łączenia wątków materialnych z kwestiami proceduralnymi.

Autorka przyjmuje konsekwentnie krytyczną perspektywę wobec dyrektywy 2020/1828, co jest metodologicznie uzasadnione i zostało wprost zasygnalizowane przez tytuł sekcji 1.6. Warto odnotować, że Habilitantka dostrzega historyczne osiągnięcie dyrektywy – stworzenie po raz pierwszy wiążącego instrumentu łączącego środki nakazowe i kompensacyjne (sekcja 1.7). Niemniej jednak to uznanie jest formułowane marginalnie i natychmiast podporządkowywane krytyce uzależnienia skuteczności od woli państw członkowskich. Tymczasem część doktryny – na czele z Gsell (2021), której artykuł już w samym tytule kwalifikuje dyrektywę jako „*a huge but blurry step forward*” – przyjmuje bardziej zniuansowaną perspektywę, doceniając przełom legislacyjny przy równoczesnym wskazaniu jego ograniczeń. Gsell jest w monografii cytowana, lecz wyłącznie dla technicznego stwierdzenia o minimalnej harmonizacji, bez odniesienia się do jej oceny normatywnej. Podobnie Visscher i Faure (2021) są przywoływani jedynie w kontekście debaty *opt-in/opt-out*. Brak rzeczywistej polemiki z tymi głosami nie podważa co do zasady solidności wyводу Autorki, lecz ogranicza jej wartość jako syntezy stanu debaty doktrynalnej.

5.2. Analiza prawnoporównawcza (Belgia, Niderlandy, Anglia i Walia)

Część komparatystyczna monografii stanowi jeden z jej najmocniejszych elementów. Wybór trzech jurysdykcji – Belgii, Niderlandów oraz Anglii i Walii – jest przemyślany i uzasadniony. To właśnie te systemy wypracowały najbardziej dojrzałe i zróżnicowane modele zbiorowego dochodzenia roszczeń w Europie, a ich analiza pozwala Autorce zbudować przekonującą empiryczną podstawę dla późniejszych propozycji reformy prawa polskiego. Informacje o belgijskiej praktyce orzeczniczej, uzyskane bezpośrednio od przedstawicieli Testachats, stanowią przy tym cenne źródło danych niedostępnych w literaturze, co podnosi oryginalność badań.

Istotnym wkładem naukowym jest precyzyjna rekonstrukcja zależności między modelem finansowania postępowań zbiorowych a ich rzeczywistą skutecznością. Zestawienie systemów belgijskiego (zakaz *contingency fees*, brak praktyki finansowania przez podmioty trzecie, monopol jednej organizacji), niderlandzkiego (dopuszczone finansowanie zewnętrzne, wielość podmiotów uprawnionych, w tym zatwierdzona przez Sąd Apelacyjny w Amsterdamie ugoda w sprawie Ageas/Fortis – największa ugoda zbiorowa w historii Europy, opiewająca na 1,3 mld EUR) i angielskiego (*success fees* rzędu 50%, dynamiczny rynek finansowania sporów) dostarcza silnych argumentów empirycznych na rzecz tezy formułowanej już w rozdziale 1, że nierozstrzygnięta kwestia finansowania jest fundamentalną wadą dyrektywy 2020/1828.

Związek ten Autorka wykazuje konsekwentnie, co nadaje monografii spójność argumentacyjną.

Wartościowe poznawczo jest wykazanie, że wyłączenie prawa konkurencji z zakresu dyrektywy 2020/1828, będące pozornie technicznym detalem legislacyjnym, ma doniosłe konsekwencje praktyczne. Sprawa *Merricks v. Mastercard*, obejmująca 45,5 mln konsumentów i roszczenie rządu 10 mld GBP jako powództwo następcze (*follow-on action*) po decyzji Komisji Europejskiej dotyczącej naruszenia art. 101 TFUE przez Mastercard dowodzi, że właśnie w tej dziedzinie mechanizmy zbiorowe osiągają największą skalę oddziaływania. Postulat *de lege ferenda* dotyczący rozszerzenia dyrektywy 2020/1828 na naruszenia prawa antymonopolowego jest w świetle tych ustaleń dobrze uargumentowany i stanowi oryginalny wkład do toczącej się debaty o ewolucji unijnego systemu ochrony konsumentów.

Rozdział wnosi też ceną obserwację instytucjonalną: efektywność systemów zbiorowych zależy nie tylko od rozwiązań proceduralnych, ale przede wszystkim od istnienia dysponujących odpowiednim potencjałem organizacyjnym i finansowym reprezentantów grupy. Monopol Testachats w Belgii (9 na 10 powództw) i wielość fundacji *ad hoc* w Niderlandach to dwa przeciwstawne modele, których porównanie ma bezpośrednie przełożenie na ocenę stanu polskiej infrastruktury instytucjonalnej.

Jedynym mankamentem rozdziału, który nie podważa wartości wywodu, jest niedostatecznie rozwinięta refleksja metodologiczna nad granicami transferowalności rozwiązań *common law* do systemów kontynentalnych. Doktor Jagna Mucha zastrzega je w konkluzjach, jednak systematyczne omówienie tych granic wzmocniłoby fundament argumentacyjny propozycji *de lege ferenda* i odpowiedziałyby na naturalne pytania, jakie komparatysta może postawić wobec tej części pracy.

5.3. Empiryczna analiza systemu polskiego

Rozdział trzeci wyróżnia się spośród pozostałych części monografii oryginalnością i wyjątkową wartością naukową. Jego siła wynika z połączenia trzech niezależnych źródeł danych: kwerendy 75 akt sądowych z SO w Warszawie, danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczących wszystkich sądów okręgowych w Polsce oraz konsultacji z praktykami: miejskimi rzecznikami konsumentów, Rzecznikiem Finansowym, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Prezesem UOKiK i pełnomocnikami stron w postępowaniach grupowych. Triangulacja tych źródeł istotnie podnosi wiarygodność metodologiczną badań i nadaje wynikom walor, którego nie osiągnęłyby sama analiza dogmatyczna.

Odkryciem o dużym znaczeniu poznawczym jest wykazanie, że dane statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości, powszechnie cytowane w literaturze jako miara aktywności grupowej w Polsce, są systematycznie zawyżone. Wielokrotne rejestrowanie tych samych spraw pod różnymi sygnaturami, wskutek zwrotów pozwów z powodu braków formalnych, rozstrzygnięć odwoławczych skutkujących ponownym przekazaniem sprawy do sądu pierwszej instancji oraz zawieszenia postępowań i ponownego wniesienia pozwów, powoduje, że oficjalna liczba 319 zbiorowych powództw z lat 2010–2021 nie odzwierciedla rzeczywistej liczby postępowań. Ujawnienie tej wady danych publicznych jest ustaleniem empirycznym o bezpośrednim przełożeniu na ocenę stanu krajowego systemu zbiorowego dochodzenia roszczeń i powinno skłonić ustawodawcę do zmiany metodyki gromadzenia statystyk sądowych.

Wartościową obserwacją jest kontrast między sprawami dotyczącymi polisłokat a sprawą przeciwko Bankowi Millennium w kwestii kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego. W sprawach polisłokat postępowania grupowe okazały się skuteczne. Wszystkie zakończyły się rozstrzygnięciem lub ugodą na korzyść konsumentów. Tymczasem w sprawie Banku Millennium sąd pierwszej instancji oddalił powództwo grupowe oparte na tej samej klauzuli abuzywnej, która figuruje w rejestrze klauzul niedozwolonych SOKiK, mimo że analogiczne roszczenia dochodzone indywidualnie przeciwko temu samemu bankowi są w przeważającej większości uwzględniane. Ten empiryczny paradoks Habilitantka diagnozuje jako przejaw niechęci sędziów do postępowań grupowych, strukturalnie wynikającej z faktu, że dla celów statystycznych sprawa grupowa, wielokrotnie bardziej złożona, liczona jest tak samo jak sprawa indywidualna. Postulat powołania wyspecjalizowanego wydziału ds. postępowań grupowych jest w świetle tych ustaleń dobrze uargumentowany i wykonalny.

Przenikliwa jest diagnoza paradoksu, jaki wywołała transpozycja dyrektywy 2020/1828. Zamiast uproszczenia systemu ochrony, implementacja dyrektywy doprowadziła do jego komplikacji. Konsument może obecnie wybierać między postępowaniem administracyjnym przed Prezesem UOKiK, powództwem przedstawicielskim wytoczonym przez podmiot upoważniony oraz „starą” ścieżką postępowania grupowego z art. 1 ustawy z 2009 r. Habilitantka trafnie wskazuje, że przeciętny konsument nie jest w stanie racjonalnie poruszać się w tej strukturze trzech odrębnych ścieżek proceduralnych. Krytyczna ocena podwójnej roli Prezesa UOKiK, jako organu wszczynającego postępowania administracyjne *ex officio* oraz jednocześnie podmiotu rejestrującego i nadzorującego reprezentantów w postępowaniach sądowych, jest prawniczo uzasadniona i stanowi oryginalny wkład do debaty o optymalnym modelu mieszanym publiczno-prywatnym w ochronie konsumentów.

Konkluzja rozdziału, że problemy polskiego systemu nie tkwią w tekście ustawy, lecz w jej praktycznym stosowaniu, i że implementacja dyrektywy 2020/1828 bez zapewnienia finansowania organizacjom konsumenckim jest z góry skazana na niepowodzenie, wpisuje się bezpośrednio w szerszą tezę monografii o strukturalnych wadach dyrektywy, udokumentowanych już na poziomie komparatystycznym w rozdziale 2. W ten sposób rozdział trzeci domyka wewnętrzną logikę argumentacyjną pracy, nadając jej spójność nieosiągalną w ramach samego studium przypadku jednego państwa członkowskiego.

Jedynym ograniczeniem metodologicznym, odnotowanym zresztą przez dr Jagnę Muchę, jest regionalna koncentracja próby badawczej na SO w Warszawie. Uwzględniając jednak, że sąd ten skupia najwyższą liczbę postępowań grupowych w Polsce i że ponad dwie trzecie polskich sądów okręgowych nigdy nie rozpoznawało sprawy grupowej, wybór ten broni się metodologicznie.

6. Podsumowanie oceny osiągnięcia naukowego

Dokonując oceny monografii pt. *Consumer Collective Redress in EU Law. Lessons from the Polish Legal System* stwierdzam, że spełnia ona kryteria wymagane dla kwalifikowanego osiągnięcia habilitacyjnego w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 p.s.w.n.

O znaczącym wkładzie dr Jagny Muchy w rozwój dyscypliny decyduje przede wszystkim oryginalność zastosowanej metodologii: połączenie analizy dogmatycznej z empirycznymi badaniami prawnymi jest w polskim piśmiennictwie prawniczym podejściem wciąż rzadkim, a w obszarze zbiorowego dochodzenia roszczeń konsumenckich dotychczas niepraktykowanym. Ustalenia empiryczne rozdziału trzeciego mają samodzielną wartość naukową niezależnie od przyjętych tez interpretacyjnych.

Monografia stawia ponadto tezy, które mogą być przedmiotem polemiki, lecz są godne polemiki. Teza o strukturalnym uprzywilejowaniu interesów przedsiębiorców w dyrektywie 2020/1828 oraz teza o nieskuteczności polskiego systemu zbiorowego dochodzenia roszczeń są empirycznie zakorzenione i precyzyjnie sformułowane. Fakt publikacji w serii Routledge Research in EU Law gwarantuje, że ustalenia te będą dostępne i weryfikowalne w międzynarodowym dyskursie naukowym.

Wskazane przeze mnie zastrzeżenia mają charakter recenzencki i pozostają bez wpływu na ocenę monografii.

III. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Doktor Jagna Mucha jest autorką lub współautorką łącznie 45 publikacji naukowych, z czego 28 ukazało się po uzyskaniu stopnia doktora w marcu 2017 r. Dorobek ten wyróżnia się nie tyle liczebnością, ile jakością i konsekwencją. Zdecydowana większość publikacji ukazała się bowiem w języku angielskim w renomowanych zagranicznych wydawnictwach i czasopismach naukowych, co świadczy o stałym uczestnictwie Habilitantki w międzynarodowym obiegu naukowym.

Habilitantka wyróżnia w swoim dorobku pięć obszarów badawczych. Trzy z nich mają bezpośrednie znaczenie dla rozwoju dyscypliny nauki prawne na poziomie europejskim.

Zbiorowe dochodzenie roszczeń konsumenckich to obszar dominujący i naukowo najdojrzałszy. Poza monografią habilitacyjną obejmuje on artykuły wyprzedzające monografię chronologicznie i samodzielnie kształtujące debatę naukową o transpozycji dyrektywy 2020/1828: *Sipping the enforcement cocktail: Poland's misadventures in implementation Representative Actions Directive* (REDC/EJCL, nr 2/2024) i *From recipe to reality: the Polish way of collective redress* (ERA Forum, vol. 25/2024). Oba teksty ukazały się w czołowych europejskich czasopismach z zakresu prawa konsumenckiego przed opublikowaniem monografii, co dowodzi, że Habilitantka aktywnie współtworzyła dyskurs, który monografia następnie syntetyzuje i pogłębia. Na szczególne wyróżnienie zasługuje udział dr Jagny Muchy – jako jedynej polskiej badaczki – w *Comparative Legal Study on Procedural Rules and their Impact on Collective Redress Actions in Europe* (2025, pod red. prof. Petera Rotta), zamówionym przez BEUC. Zaproszenie do tego projektu przez największą europejską organizację parasolową w obszarze ochrony konsumentów jest dowodem uznanej pozycji eksperckiej wykraczającej poza środowisko akademickie.

Publicznoprawne egzekwowanie ochrony konsumentów stanowi drugi obszar o wyraźnym wkładzie naukowym. Artykuł *Public enforcement of consumer law in Poland: mission impossible?* (Krytyka Prawa, 2021) stawia tezę o strukturalnych ograniczeniach kompetencji Prezesa UOKiK – tezę, którą monografia habilitacyjna następnie empirycznie weryfikuje w kontekście transpozycji dyrektywy 2020/1828. Rozdziały współautorskie publikowane przez wydawnictwa Springer i Brill (2025) rozszerzają tę perspektywę na poziom porównawczy, obejmując modele egzekwowania zbiorowych interesów konsumentów w kilku państwach członkowskich.

Stosowanie prawa konsumenckiego w praktyce sądowej to obszar, w którym Habilitantka łączy analizę dogmatyczną z praktycznym wymiarem ochrony konsumentów. Cykl *Kamienie milowe orzecznictwa: europejskie prawo konsumenckie* (Europejski Przegląd

Sądowy, 2022) to sześć szczegółowo opracowanych komentarzy do kluczowych orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości dotyczących pojęcia konsumenta, klauzul abuzywnych, wymogu przejrzystości w umowach kredytu hipotecznego i zakresu *erga omnes* skutków orzeczeń o postanowieniach niedozwolonych. Cykl ten stanowi wartościowy wkład w popularyzację orzecznictwa unijnego również wśród praktyków prawa. Artykuł *Justice also for rich consumers?* (przyjęty do EuCML) dotyczący sprawy C-346/23 Banco Santander podejmuje aktualny i dotychczas niedostatecznie zbadany problem legitymacji procesowej organizacji konsumenckich w sprawach o wysokiej wartości przedmiotu sporu.

Dwa pozostałe obszary, czyli ADR konsumenckie i dobre rządy w UE, mają charakter przede wszystkim historyczny z perspektywy obecnego etapu kariery naukowej Habilitantki. Monografia *Alternatywne metody rozwiązywania sporów konsumenckich w Unii Europejskiej* (CH Beck, 2020) jest solidnym opracowaniem opartym na rozprawie doktorskiej obronionej z wyróżnieniem i zachowuje wartość jako punkt odniesienia dla badań nad pozasądowymi mechanizmami dochodzenia roszczeń. Zainteresowania tematyką *good governance* zaowocowały trzema rozdziałami w monografii zbiorowej wydanej przez Nomos Verlag (2016) pod redakcją prof. Grzeszczaka. Pozwoliły Habilitantce zbudować warsztat badawczy, z którego korzysta do dziś, choć nie stanowią już centrum jej aktywności naukowej.

Łączna ocena pozostałego dorobku naukowego dr Jagny Muchy jest zdecydowanie pozytywna. Cechuje go dyscyplina tematyczna, konsekwentne budowanie programu badawczego wokół jednego węzłowego zagadnienia – skuteczności unijnych mechanizmów ochrony konsumentów – oraz umiejętność prowadzenia badań jednocześnie na poziomie unijnym, komparatystycznym i krajowym. To właśnie ta wielopoziomowość, a nie sama liczba publikacji, stanowi o wkładzie Habilitantki w rozwój dyscypliny.

Jedyna uwaga, którą formułuję, dotyczy przyszłości. Dotychczasowy dorobek dr Jagny Muchy koncentruje się niemal wyłącznie na proceduralnym wymiarze ochrony konsumentów: mechanizmach dochodzenia roszczeń, egzekwowaniu prawa i dostępie do wymiaru sprawiedliwości. Jest to obszar naukowo doniosły i pilnie potrzebujący pogłębionej refleksji, a Habilitantka jest w nim badaczką wybitnie kompetentną. Dla dalszego rozwoju naukowego wartościowe byłoby jednak stopniowe wchodzenie w głębszy dialog z materialnym prawem konsumenckim UE. Pełniejsze uwzględnienie tej perspektywy wzmocniłoby oddziaływanie badań Habilitantki i pozwoliłoby w jeszcze większym stopniu wykorzystać jej potencjał badawczy.

IV. Uwagi uzupełniające dotyczące aktywności naukowej

Niniejsza część ma charakter wyłącznie informacyjny i uzupełniający. Wymienione poniżej elementy pozostają poza zakresem recenzji określonym w art. 221 ust. 8 p.s.w.n. i nie wpływają na konkluzję recenzji. Zdecydowałam się jednak poświęcić im osobną część, ponieważ aktywność naukowa dr Jagny Muchy tworzy kontekst, bez którego monografia habilitacyjna mogłaby sprawiać wrażenie dzieła powstałego w izolacji, podczas gdy jest ona wynikiem wieloletniego, intensywnego zaangażowania w międzynarodowy obieg nauki.

Habilitantka trzykrotnie samodzielnie kierowała grantami finansowanymi przez NCN: Etiuda 3 (2015–2016), Sonatina 2 (2018–2022, realizowaną m.in. podczas stażu w Oxford Centre for Socio-Legal Studies pod opieką merytoryczną prof. Christophera Hodgesa) i Sonata 16 (2021–2025). Trzy wygrane konkursy NCN jako kierownik stanowią rzadkie osiągnięcie, potwierdzające zarówno wartość podejmowanych tematów, jak i umiejętność przekształcania pytań badawczych w projekty weryfikowane przez niezależnych recenzentów. Granty te finansowały kolejne etapy badań, które znalazły syntezę w monografii habilitacyjnej. Monografia jest zatem efektem jednego z najlepiej zaplanowanych programów badawczych, z jakimi zetknęłam się w postępowaniach awansowych.

Dorobek konferencyjny obejmuje 35 wystąpień na międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych, często na zaproszenie organizatorów tak prestiżowych ośrodków, jak Harvard Law School, UC Berkeley Law School, University of Oxford, University of Cambridge, New York University, European University Institute we Florencji, KU Leuven i University of Amsterdam. Referaty Habilitantki prezentowane były na flagowych konferencjach International Association of Consumer Law oraz w ramach Transatlantic Consumer Dialogue w Waszyngtonie. Skala i prestiż tego uczestnictwa znacząco przekraczają standard wymagany dla habilitacji.

Na wyjątkowe podkreślenie zasługują dwa prestiżowe wyróżnienia: stypendium START Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (2020), przyznawane najwybitniejszym młodym uczonym w Polsce, oraz stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych młodych naukowców (2020–2022). Oba przyznawane są przez niezależne gremia i stanowią zewnętrzne potwierdzenie oceny, którą formułuję w niniejszej recenzji.

W ramach pobytów badawczych Habilitantka przebywała jako Visiting Scholar na Harvard Law School (5 miesięcy w 2024 r., finansowanie: Fundacja Kościuszkowska), dwukrotnie w Centre for Socio-Legal Studies University of Oxford (łącznie 6 miesięcy, finansowanie: NCN) oraz w Ludwig Maximilian University w Monachium (5 miesięcy, finansowanie: DAAD). Pobyt oksfordzki stał się bezpośrednią podstawą badań

komparatystycznych zawartych w rozdziale drugim monografii habilitacyjnej. Jest to przykład wzorcowego przełożenia stażu zagranicznego na konkretny wynik naukowy.

Wyjątkowa jest pozycja dr Jagny Muchy w debacie transatlantyckiej. Jest ona jedyną polską badaczką regularnie zapraszaną zarówno do wiodących ośrodków akademickich Stanów Zjednoczonych, jak i do głównych amerykańskich organizacji ochrony konsumentów: National Association of Consumer Advocates i National Consumer Law Center. W polskim środowisku prawniczym pozycja taka jest, według mojej wiedzy, bezprecedensowa. Habilitantka potrafi przekroczyć to, co zwykle dzieli europejski i anglosaski model prawa konsumenckiego, i przełożyć wiedzę o polskim systemie na język zrozumiały dla odbiorców w obu tych światach.

Warto odnotować też interdyscyplinarny profil Habilitantki. Obok tytułu magistra prawa uzyskanego z wyróżnieniem na WPiA UW (2012), posiada ona dwa tytuły z dziedziny finansów i rachunkowości ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie – licencjat (2013) i magisterium (2015) w specjalności bankowość – a także tytuł zawodowy radcy prawnego od 2017 r. To połączenie głębokiej znajomości prawa z warsztatem ekonomicznym jest szczególnie cenne w badaniach nad ochroną konsumentów na rynku finansowym i pozwala dostrzegać zjawiska umykające badaczom kształconym wyłącznie w tradycji prawniczej.

Osobną kwestią jest pozycja dr Jagny Muchy jako eksperta zapraszanego do prowadzenia szkoleń przez Europäische Rechtsakademie (ERA) w Trewirze. W 2024 r. Habilitantka prowadziła tam szkolenie poświęcone wdrażaniu dyrektywy 2020/1828. Zaproszenia ERA kierowane są wyłącznie do osób uznanych za autorytety w danej dziedzinie i stanowią dowód, że dorobek dr Jagny Muchy jest czytany i dyskutowany nie tylko w akademii, ale i w instytucjach kształtujących praktykę prawa europejskiego.

Na odnotowanie zasługuje wreszcie działalność dydaktyczna Habilitantki, w tym jakość opieki naukowej sprawowanej nad studentami. Przykładowo, w 2025 r. student przygotowujący referat pod jej kierunkiem zdobył nagrodę Best Paper Award w konkursie organizowanym przez Emory Law School, Lewis & Clark University i Stellenbosch University, po czym wygłosił referat współautorski z Habilitantką na konferencji w RPA. Jest to rzadki przykład nauczyciela akademickiego, który potrafi wprowadzić studenta w międzynarodową debatę naukową. Dlatego dodaję tę uwagę, choć wykracza ona poza zakres aktywności naukowej.

Powyższy przegląd jest z konieczności wybiórczy. Nawet wybrane przykłady pozwalają jednak ocenić skalę i jakość aktywności naukowej Habilitantki jako wyjątkowe. Tym samym aktywność naukowa dr Jagny Muchy jest, według mnie, wzorowa i powinna służyć za przykład dla młodszych badaczy prawa w Polsce.

V. Konkluzja

Na podstawie przeprowadzonej analizy monografii naukowej pt. *Consumer Collective Redress in EU Law. Lessons from the Polish Legal System* (Routledge 2025) i całości dokumentacji przedłożonej w postępowaniu stwierdzam, że osiągnięcia naukowe dr Jagny Muchy **stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne** w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 p.s.w.n., a jej dorobek naukowy potwierdza istotną aktywność naukową i samodzielność badawczą odpowiednią do prowadzenia samodzielnej pracy naukowej.

Wnioskuje jednocześnie o **wyróżnienie osiągnięcia** będącego podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego. Monografia wykracza poza kryterium znacznego wkładu w rozwój dyscypliny. Jest pierwszą anglojęzyczną pracą łączącą analizę prawa unijnego, komparatystykę i oryginalne badania empiryczne w tym obszarze, a jej ustalenia mają trwałe znaczenie dla nauki, praktyki i ustawodawcy.

W związku z powyższym wnoszę o nadanie dr Jagnie Musze stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki prawne.

Kowala Krzysztof